

Xarici mətbuat 30 il əvvəl öz doğma ocaqlarından didərgin düşmüş bir milyona yaxın məcburi köçkünün Qarabağdakı yurdlarına geri qayıtması planları ilə bağlı mövzunu diqqətdə saxlayır. Bir sıra nəşrlərdə illərdir, evlərini və yaxınlarını itirmiş, lakin Qarabağa qayıtmaq arzusu ilə yaşayan məcburi köçkünlərin bir qisminin arzu və planları, eləcə də, ölkəmizin bu istiqamətdə atacağı addımlar, bölgədə hər iki icmanın birgəyaşayışının mümkünlüyü məsələsi işıqlandırılır.

Azərbaycan xarici mətbuatda:

yeni reallıqlar yeni yanaşma tələb edir

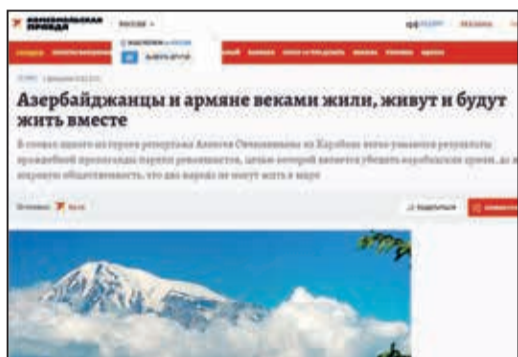

Fransanın "Francelnter" saytı "Azərbaycanlıların Dağlıq Qarabağa qayıdışı" sərlövli məqalə yayımlayıb. Valeri Krovanın yazdığı məqalədə 44 günlük müharibədə Azərbaycanın öz ərazilərini işğaldan azad etməsindən sonra azərbaycanlı məcburi köçkünlərin öz doğma yurdlarına dönmək arzularından bəhs edilir. Müəllif yazır ki, indi bu insanlar tezliklə öz torpaqlarına qayıda biləcəklərinə ümid edirlər. Məqalədə Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı işğal edilərək dağıdılmış Ağdamın "kabus şəhər" adını alması xüsusi vurğulanır.

Müəllif yazır: "Onun indiki vəziyyətini gördükdə keçmişini təsəvvür etmək mümkün deyil. Burada bütün evlər yerlə-yeksan edilib. Yalnız bir neçə bina möcüzəvi şəkildə salamat qalıb. Ötən illər ərzində bura erməni separatçıları üçün arxa cəbhə olub. Ağdamdakı qədim məscid onlar tərəfindən tövləyə çevrilib. Bu, ermənilərə qarşı köhnə nifrəti daha da alovlandıran faktorlardandır".

Məqalədə Birinci Qarabağ savaşında həyat yoldaşını itirmiş Tərhan adlı məcburi köçkünün yurd həsrətindən söhbət açılır. O, müxbirlə söhbətində bildirib: "Bu, bizim əcdadlarımızın torpağıdır. Bizim torpağımızdır, bizim Vətənimizdir! Ən əziz insanımı bu torpaq uğrunda müharibədə itirmişəm. Heç nə olmamış kimi yaşamaq mümkün deyil. Mənim qızım atasız böyüyüb, bütün həyatım məhv olub."

Məqalədə, həmçinin Zəngilan rayonu uğrunda döyüşlərdə iştirak etmiş 30 yaşlı Qədirin fikirləri də yer alıb. Mərmi qəlpəsilə yaralanmış Qədirin sol gözü ağ sarğı ilə örtülüb. Qədir deyir ki, xalqın mediada "Müzəffər Ali Baş Komandan" adlandırılan Prezident İlham Əliyevin arxasında olduğu hər addımda hiss

olunur: "Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı biz hazırlıqsız idik, xalq parçalanmışdı. Amma bu dəfə idarəetmə mütəşəkkil idi. Xalq da qələbəyə inanırdı. Mən özüm də inanırdım ki, tez bir zamanda qalib gələcəyik, özünü də lap tez. Bu qələbədən sonra Prezidentimizə inamım daha da artıb".

Məqalədə müharibədən sonra Qarabağda iki icmanın birgə yaşayışı ilə bağlı Azərbaycanı Parisdə, UNESCO-da təmsil etmiş, indi isə ölkənin mədəniyyət naziri olan Anar Kərimovun fikirlərinə də yer ayrılıb: "Biz bir yerdə yaşaya bilməsək, münaqişənin davamlı həllinə nail ola bilmərik. Məqsədimiz ermənilərə qarşı etnik təmizləmə aparmaq deyil. Doğrudur, onların bizə qarşı etdiklərini unutmuruq, amma iki icmanın barışmasında maraqlıyıq. Başqa seçim yoxdur".

Fransanın "Atlantico" nəşri də "Qarabağ: 27 il əvvəl tərk etdikləri torpaqlara qayıtmaq istəyən qaçqınlarla görüş" sərlövli məqalə yayımlayıb. Məqalədə 30 ildir, Bakıda məskunlaşmış bir ailənin simasında doğma torpaqları olan Qarabağa qayıtmaq arzusunda olan bir çox məcburi köçkünlərin arzu və planlarından bəhs edilir.

Müəllif bildirir ki, Bakıda məskunlaşmış və burada müvəqqəti sığınacaq tapmış çox sayda məcburi köçkün yeni həyat qurmaq üçün doğma torpaqlarına qayıtmaq arzulayıb.

Məqalədə fikirlərinə yer verilən məcburi köçkünlər doğma evlərinin yerlə-yeksan olduğunu bildiriblər. Lakin bütün bunlara baxmayaraq, müəllif Sebastyan Bussua ərazilərin işğaldan azad edilməsini müsbət qiymətləndirir: "Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin, xüsusilə çoxsaylı qaçqınların qələbəsi! İndi bu insanlar doğma yurdlarına mümkün qədər tez qayıtmaq istəyirlər. Hər halda, məcburi köçkünlərin öz doğma yurdlarına qayıtmaları üçün heç zaman belə fürsət yaranmamışdı. Sanki ölkə yeni yol ayrıcındadır. Müharibəni qazanmaq hər şey demək deyil. İndi sülhü təmin etmək lazımdır."

Azərbaycan Prezidenti Administrasiyasının sektor müdiri Fuad Axundov Rusiyanın "Komsomolskaya Pravda" qəzetinin saytında

"Azərbaycanlılar və ermənilər əsrlər boyu birgə yaşayıblar..." məqaləsi dərc edilib. Məqalədə müəllif Aleksey Ovçinnikovun Qarabağdan hazırladığı reportajın qəhrəmanlarından birinin dediklərində Ermənistanın revanşistlər partiyasının düşmən təbliğatının fəsadları ilə bağlı bir sıra vacib məqamlara aydınlıq gətirib. O bildirib ki, təbliğatın məqsədi Qarabağ ermənilərini, həmçinin dünya birliyini iki xalqın bir yerdə yaşaya bilməyəcəyinə inandırmaqdır.

"Lakin 10 noyabrda üçtərəfli bəyanata imza atmış Azərbaycan ölkəmiz qarşısında sülhə və münaqişəsiz, normal həyata yol açan bu sənədə əməl etmək əzmindədir. Doğrudur, bu, heç də asan məsələ deyil və prosesin gedində nifrət, düşmənçilik təbliğatının qarşısının alınması çox vacibdir. "

Aleksey Ovçinnikovun reportajında azad edilmiş ərazilərdə erməni dilində olan yol nişanlarının aşırılmasının ermənilərə kəskin nifrət və birgəyaşayışın qeyri mümkünlüyünü göstərən "fakt" kimi təqdim olunmasını məqalə müəllifi F.Axundov əsaslandırılmış faktlarla izah edir: "...O ki qaldı, "azərbaycanlı əsgərlərin erməni dilində yazılmış yol nişanını aşıraraq tapdması"na, bir şeyi başa düşmək lazımdır: bu, erməni dilinə və xalqına olan nifrətdən irəli

gəlir. Bu hadisə otuz ilə yaxın erməni işğalı altında qalmış, dinc azərbaycanlı əhalisinin zorla qovulduğu və bu gün Azərbaycan Ordusunun döyüşərək, qanı bahasına qayıtdığı torpaqlarda baş verib. Azərbaycan vətəndaşları, xüsusən də döyüşdə həyatını riskə ataraq, dostlarını itirərək torpaqlarını azad etmiş əsgərlər üçün erməni dilində yazılmış hər hansı lövhə işğalçılardan qalma əlamətdir. Hər şeyi öz adı ilə çağırmaq lazımdır. Axı həmin işğalçılar reportajda da qeyd olunduğu kimi, 30 il əvvəl buradan qovulmuş azərbaycanlıların kəndlərinin tarixi adlarının əks olunduğu lövhələri yığıblar. Axı həmin yaşayış məntəqəsi üçün hansısa yeni erməni adı yazılmış lövhələr həmin yığılmış lövhələrin yerində quraşdırılıb. Aydın ki, kim olursa olsun – azərbaycanlı, erməni, rus, fransız, vyetnamlı və ya elə Ovçinnikovun reportajındakı həmin taksir sürücüsünün özü – bu cür "yenilikçi" lövhələri əzizləyib tozunu silmir..."

Məqalədə Ermənistanın işğal etdiyi Ağdamda hər şeyin, o cümlədən teatr, nadir Çörək muzeyi, evlər, məktəblər, xəstəxanaların məhv edilməsi, Ağdam məscidinin tövləyə çevrilməsi, Şuşada II Yekaterinanın elçisi ilə danışıqlar aparmış böyük şair, Qarabağ xanının vəzirli olmuş Vaqifin məqbərəsinin məhv edilməsi xüsusi vurğulanır.

Məqalədə, həmçinin Ermənistanla Azərbaycan arasında sərhədlərin müəyyən edilməsi məsələsinə də toxunulur. Qeyd edilir ki, baş nazir Nikol Paşinyan "Ermənistanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlərindən bir millimetr belə, çəkilmədiklərini" dediyi halda bildirilir ki, "azərbaycanlılar bir neçə kənddə peyde olaraq, GPS məlumatlarına istinadən buranın öz əraziləri elan edirlər".

Müəllif bununla bağlı yazır: "Bəli, bu gün həmin bölgədə sərhədlər dəqiqləşdirilir və bu, köhnə Sovet xəritələri və GPS məlumatları əsasında həyata keçirilir. Üstəlik, bu prosesin də moderatorları Rusiya təmsilçiləridir. Burada ermənilər üçün xoşagəlməz həzəlliklər ola bilər, amma bu, başqa məsələdir. Hələ 1992-1993-cü illərdə həmin Sünik vilayəti ilə həmsərhəd olan Azərbaycan rayonları Ermənistan tərəfindən işğal edilib. O zaman sərhəd de-fakto yüz kilometrədən artıq Azərbaycanın dərinliyinə çəkilib. Axı Ovçinnikovun həmsöhbəti də etiraf edir ki, onlar bu ərazidən qovulmuş azərbaycanlıların evlərinə yığışblarmış. Başqa sözlə, onlar başqasının torpağında ev tikib, yol çəkib, bostan əkilir və bu zaman buraların kimə məxsus olduğunu düşünməyiblər. İndi isə bu torpaqlar hərbi-siyasi yolla azad edilib və sərhədləri müəyyən etməyin vaxtı çatıb. Bəli bu, çətin və ağırlı məsələdir. Lakin ölkəmizin beynəlxalq səviyyədə tanınan sərhədlərinin bərpasından başqa yol yoxdur. Sərhədin hər iki tərəfindəki insanlar anlamalıdır ki, sülhməramlıların burada mövcudluğu müvəqqətdir. Biz dinc, yanaşı yaşamağa, bir-birimizə düşmən kəsilməməyə öyrəşməliyik. Ən əsas isə tənqidçi ritorikadan imtina olunmalıdır."

Azərbaycanlılarla ermənilər nəinki Ermənistan və Azərbaycanda, həmçinin qonşu Gürcüstan, Rusiya, İran, Türkiyə və digər ölkələrdə əsrlər boyu birgə yaşayıb və bundan sonra da yaşamağa davam edəcəklər."

Əfsanə BAYRAMQIZI,
"Xalq qəzeti"